

Retouradres: Rijkswaterstaat | Postbus 2232 | 3500 GE Utrecht

RWS INFORMATIE

Rijkswaterstaat Midden-Nederland

Netwerkmanagement

Zuiderwagenplein 2

8224 AD Lelystad

Postbus 2232

3500 GE Utrecht

T 088 797 37 00

www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

Mevr. mr. M. Mulder-Vos

Juridisch adviseur

M +31 6 21659422

margriet.mulder@rws.nl

Datum 26 februari 2024

Onderwerp Reactie op melding van schade als gevolg van hoogwater in het Markermeer

Geachte [REDACTED],

Op 4 januari 2024 heeft u bij Rijkswaterstaat een melding gedaan over schade als gevolg van hoogwater in het Markermeer.

In deze brief licht ik graag eerst toe hoe het Peilbesluit werkt. Vervolgens schets ik u welke weersomstandigheden zich in de afgelopen periode hebben voorgedaan en hoe Rijkswaterstaat zich daarbij heeft ingespannen om het waterpeil onder controle te houden.

Hoe werkt het Peilbesluit?

Hoe hoog het water minimaal en maximaal mag komen, staat in een Peilbesluit. Peilbesluiten zijn alleen bindend voor Rijk (en waterschappen). Voor het realiseren van de waterstanden in het Peilbesluit moet het Rijk zich verplicht inspannen (inspanningsverplichting). Zij moet de vastgestelde waterstanden of bandbreedten waarbinnen waterstanden kunnen variëren, zoveel mogelijk handhaven. Van een resultaatsverplichting is echter geen sprake. In sommige situaties is het niet mogelijk om het Peilbesluit te handhaven. Denk daarbij aan extreme neerslag of hoge afvoeren bij de rivieren. Hierdoor kan het voorkomen dat er meer water een gebied binnenkomt dan er kan wegstromen, zelfs niet als alle spuien of pompen maximaal worden ingezet. Dan stijgt de waterstand. De vastgelegde peilen kunnen dan tijdelijk niet worden gehandhaafd. Dit is precies wat er aan de hand was in de periode oktober '23 tot en met januari '24.

Hoe waren de weersomstandigheden?

In de maanden oktober, november en december 2023 is sprake geweest van een uitzonderlijke combinatie van weersomstandigheden. Ten eerste is er extreem veel regen gevallen (500 mm in drie maanden versus 850 mm in een gemiddeld jaar). Ten tweede was er tot vier keer een hoogwater afvoer golf uit de IJssel en Rijn. Ook bij de andere rivieren en andere wateren die in het IJsselmeer en Markermeer uitkomen, zoals de Overijsselse Vecht, de Eem en de polders, was de afvoer zeer hoog.

Ons kenmerk

RWS-2024/10217

Uw kenmerk

nvt

Bijlage(n)

2

Datum

26 februari 2024

Ons kenmerk

RWS-2024/10217

Ten derde was er sprake van ongunstige wind. De regen werd veroorzaakt door een hele serie depressies (waar onder de stormen Pia en Henk), die ook zorgden voor aanhoudende wind uit westelijke richting. Hierdoor kon lange tijd minder water worden afgevoerd naar de Waddenzee dan normaal. Toen het in januari '24 droger werd, draaide ook de wind naar het Oosten. Dit zorgde er aan de kant van Noord-Holland voor dat de al verhoogde waterstanden nog iets hoger werden als gevolg van de opwaaing.

Hoe heeft Rijkswaterstaat zich ingespannen?

Conform het Peilbesluit IJsselmeergebied heeft Rijkswaterstaat een inspanningsverplichting om er voor te zorgen dat op 1 oktober het waterniveau in het Markermeer op winterpeil niveau is. Het beoogd winterpeil in de winterperiode is -0.40 m NAP. In bijlage 1 heb ik een grafiek toegevoegd waaruit blijkt dat het waterpeil in het Markermeer half oktober voldeed aan dit beoogd winterpeil uit het Peilbesluit 2018. Wellicht ten overvloede, ook voor de totstandkoming van genoemd Peilbesluit (voor 2018) gold dat het streefpeil in de winter was vastgesteld op -0.40 m NAP.

Op het moment dat het waterpeil op het Markermeer stijgt zijn er twee manieren om water af te voeren (spuien), via het IJsselmeer en via het Noordzeekanaal.

Het spuien van water kan alleen als in het ontvangende watersysteem de waterstand lager is. Het water in het IJsselmeer was in de genoemde periode hoger dan in het Markermeer en daardoor kon het water van het Markermeer niet naar het IJsselmeer. Het water in het IJsselmeer zelf stond ook hoog omdat het water van het IJsselmeer niet kon worden gespuid naar de Waddenzee omdat de windrichting ongunstig was. Een andere reden van de hoge waterstand was dat zoals hierboven beschreven het IJsselmeer in de genoemde periode vier keer een hoogwater afvoer golf heeft gehad vanuit de IJssel.

Spuien richting het Noordzeekanaal kon niet omdat daar de waterstand ook hoog was en daardoor wateroverlast dreigde in de omliggende gebieden (o.a. binnenstad Amsterdam en Utrecht). Door de ongunstige windrichting kon het water bij IJmuiden ook minder worden gespuid naar de Noordzee. De hoge waterstand in het Noordzeekanaal en Amsterdam Rijnkanaal kwam mede doordat de omringende waterschappen daar hun water op afvoeren om te voorkomen dat er overstromingen zouden plaatsvinden in het land binnen de primaire dijken. Datzelfde geldt overigens ook voor de andere waterschappen in de omgeving van het IJsselmeer en Markermeer.

In bijlage 2 heb ik nog een grafiek toegevoegd. Uit deze grafiek valt af te lezen dat het waterpeil van het IJsselmeer soms zakte. Dat waren de momenten dat er gunstiger omstandigheden waren en er gelukkig wel gespuid kon worden van het Markermeer naar het IJsselmeer.

Aan omliggende waterschappen is tijdens de genoemde periode steeds gevraagd indien men elders hun water kon afvoeren om daar voorrang aan te geven om op deze manier het Markermeer te ontzien.

Datum
26 februari 2024

Ons kenmerk
RWS-2024/10217

Dit is overigens de gebruikelijke werkwijze: eerst op zee, als dat niet kan op het IJsselmeer, en pas daarna op de andere buitenwateren afvoeren zoals het Markermeer of de Randmeren. De spuicomplexen zijn allen 24/7 bemenst geweest. Zelfs het spuicomplex in Enkhuizen (Krabbersgat) is speciaal voor deze situatie 24 uur per dag bemenst geweest. Zodat vanaf het moment dat het IJsselmeer weer zodanig gezakt was (of door gunstige op- en afwaaiing) er spui mogelijkheden benut werden vanaf het Markermeer. Op die manier kon elk moment om te spuien maximaal worden benut.

Tot slot merk ik op dat Rijkswaterstaat via het watermanagementcentrum zoveel als mogelijk actief informatie en waarschuwingen heeft gedeeld over de waterstand waardoor dit voor een ieder steeds makkelijk te raadplegen was (<https://waterberichtgeving.rws.nl/owb/waterveiligheid/hoogwater-ijsselmeergebied>).

Concluderend

Zoals hierboven uiteen is gezet moet Rijkswaterstaat zich inspannen om de waterstanden uit het Peilbesluit te handhaven. Rijkswaterstaat heeft gelet op de uitzonderlijke weersomstandigheden zoveel als kon alle maatregelen genomen die op dat moment voorhanden waren om er voor te zorgen dat het waterpeil niet verder zou stijgen. Echter de aanvoer van water naar het IJsselmeergebied was een lange periode groter dan de afvoermogelijkheden richting de zee.

Alhoewel de waterveiligheid voor de binnendijkse gebieden (achter de primaire waterkeringen) gelukkig niet in het geding is geweest, ontstond er helaas voor de buitendijkse gebieden wel een spannende situatie. Desalniettemin mag, gelet op bovenstaande uiteenzetting, worden geconcludeerd dat de zorg die Rijkswaterstaat heeft als goed waterbeheerder is nagekomen.

Natuurlijk is het heel erg vervelend dat u hinder en schade heeft ondervonden van het hoogwater in de afgelopen periode. Deze schade is echter niet toe te rekenen aan Rijkswaterstaat

Met vriendelijke groet,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,
namens deze,

Hoofd District Noord
Rijkswaterstaat Midden-Nederland

Dhr. A. Schoemakers

Bijlage 1

Grafiek waterpeil Markermeer half oktober '23

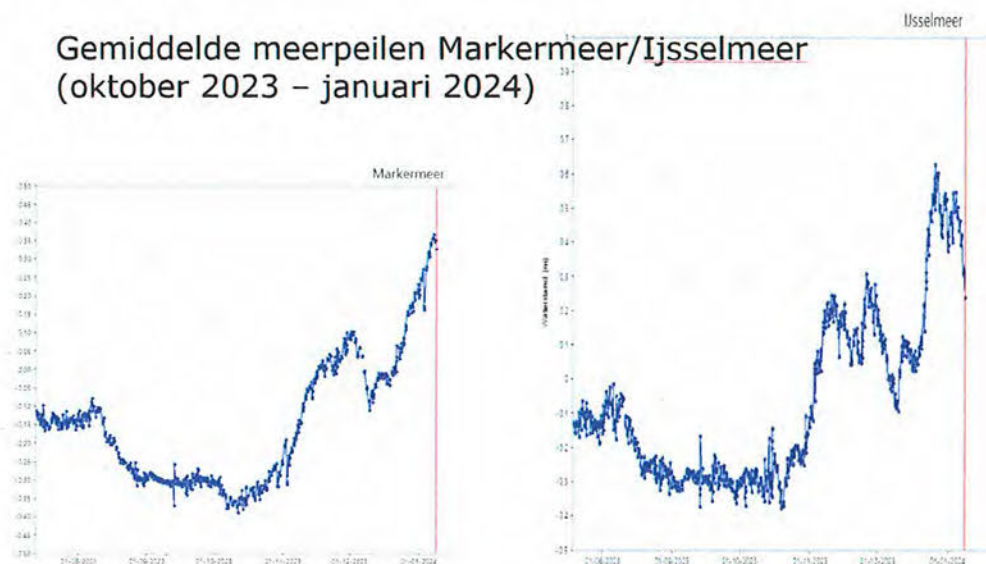
Datum

26 februari 2024

Ons kenmerk

RWS-2024/10217

**Gemiddelde meerpeilen Markermeer/IJsselmeer
(oktober 2023 – januari 2024)**

Bijlage 2

Grafiek Meerpeil IJsselmeer & Markermeer – spuiomogelijkheden

Datum
26 februari 2024

Ons kenmerk
RWS-2024/10217

